

TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2011 m. rugsėjo 13 d.*

Byloje C-447/09

dėl *Bundesarbeitsgericht* (Vokietija) 2009 m. birželio 17 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2009 m. lapkričio 18 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Reinhard Prigge,

Michael Fromm,

Volker Lambach

prieš

Deutsche Lufthansa AG

* Proceso kalba: vokiečių.

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas V. Skouris, kolegijų pirmininkai A. Tizzano, J.N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, K. Schiemann, D. Šváby, teisėjai R. Silva de Lapuerta, E. Juhász, P. Lindh (pranešėja), M. Berger, A. Prechal ir E. Jarašiūnas,

generalinis advokatas P. Cruz Villalón,
posėdžio sekretorius K. Malacek, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2011 m. kovo 8 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- R. Prigge, M. Fromm ir V. Lambach, atstovaujamų *Rechtsanwälte* E. Helmig ir J. Rodríguez Nieto,
- *Deutsche Lufthansa AG*, atstovaujamos *Rechtsanwältinnen* K. Streichardt ir C. Kremser-Wolf,
- Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos J. Möller ir C. Blaschke,

— Airijos, atstovaujamos D. O'Hagan, padedamo SC D. Keane,

— Europos Komisijos, atstovaujamos J. Enegren ir V. Kreuschitz,

susipažinęs su 2011 m. gegužės 19 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- ¹ Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyvos 2000/78/EB, nustatančios vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus (OL L 303, p. 16; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 4 t., p. 85), 2 straipsnio 5 dalies, 4 straipsnio 1 dalies ir 6 straipsnio 1 dalies išaiškinimo.
- ² Šis prašymas pateiktas nagrinėjant R. Prigge, M. Fromm bei V. Lambach ir jų darbdavio *Deutsche Lufthansa AG* (toliau – *Deutsche Lufthansa*) ginčą dėl kolektyvinės sutarties nuostatos, kad jų darbo sutartys savaime nutrūksta sulaukus 60 metų amžiaus.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisės aktai

3 Pagal Direktyvos 2000/78 1 straipsnį jos tikslas – nustatyti kovos su diskriminacija dėl religijos ar įsitikinimų, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos užimtumo ir profesinėje srityje bendrus pagrindus siekiant valstybėse narėse įgyvendinti vienodo požiūrio principą.

4 Šios direktyvos 23, 25 ir 36 konstatuojamosiose dalyse skelbiama:

„(23) tik kai kuriomis aplinkybėmis galima pateisinti skirtingą požiūrį, jei su religija ar įsitikinimais, negalia, amžiumi ar seksualine orientacija susijusi savybė yra įprastas [esminis] ir lemiantis [lemiamas] profesinis reikalavimas, [kai] šis tikslas yra teisėtas, o reikalavimas tinkamas. <...>

<...>

(25) diskriminavimo dėl amžiaus draudimas yra svarbiausia [1999 m. gruodžio 10–11 d. Helsinkio Europos Vadovų Tarybos patvirtintose 2000 m.] Užimtumo gairėse išdėstytų tikslų įgyvendinimo ir darbo jėgos įvairovės skatinimo priemonė. Vis dėlto, tam tikromis aplinkybėmis galima pateisinti skirtingą požiūrį dėl amžiaus, todėl reikia priimti specialias nuostatas, kurios galėtų būti skirtingos, atsižvelgiant į valstybėse narėse susiklosčiusią padėtį. Todėl būtina įžvelgti

skirtingo požiūrio, kurį pateisina teisėta užimtumo politika, darbo rinka ir profesinio mokymo tikslai, ir diskriminacijos, kuri turi būti uždrausta, skirtumus.

<...>

- (36) valstybės narės socialiniams partneriams jų bendru prašymu gali pavesti įgyvendinti kolektyvinių sutarčių taikymo sričiai priskiriamas šios direktyvos nuostatas, jei jos imsis visų būtinų priemonių užtikrinti, kad jie galės bet kada garantuoti šioje direktyvoje numatytus rezultatus.“

- 5 Minėtos direktyvos 2 straipsnyje „Diskriminacijos sąvoka“ numatyta:

„1. Šioje direktyvoje vienodo požiūrio principas reiškia, kad dėl kurios nors iš 1 straipsnyje nurodytų priežasčių nėra jokios tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos.

2. Šio straipsnio 1 dalyje:

- a) tiesioginė diskriminacija yra akivaizdi tada, kai dėl bet kurios iš 1 straipsnyje nurodytų priežasčių su vienu asmeniu elgiamasi mažiau palankiai nei panašioje situacijoje yra, buvo ar galėjo būti elgiamasi su kitu asmeniu;

<...>

5. Ši direktyva nepažeidžia priemonių, numatytų nacionaliniuose [nacionalinės] teisės aktuose, kurie [kurios] demokratinėse visuomenėse yra būtini [būtinai] visuomenės saugumui, viešajai tvarkai palaikyti ir kriminalinių nusikaltimų prevencijai, kitų asmenų sveikatos, teisių ir laisvių apsaugai.“

6. Tos pačios direktyvos 3 straipsnio „Taikymo sritis“ 1 dalies c punkte nustatyta, kad ši direktyva taikoma visiems asmenims tiek valstybiniame, tiek privačiame sektoriuje, įskaitant valstybines įstaigas, kiek tai susiję su įdarbinimu ir darbo sąlygomis, įskaitant atleidimą iš darbo ir atlyginimą.

7. Direktyvos 2000/78 4 straipsnio „Profesiniai reikalavimai“ 1 dalyje numatyta:

„Nepaisant 2 straipsnio 1 ir 2 dalies [dalių], valstybės narės gali numatyti, kad skirtingas požiūris remiantis savybe, susijusia su kuria nors iš 1 straipsnyje nurodytų priežasčių, nebūtų laikomas diskriminacija, jei dėl konkrečių profesinės veiklos rūšių pobūdžio arba dėl jų vykdymo sąlygų tokia savybė yra įprastas [esminis] ir lemiantis [lemiamas] profesinis reikalavimas, šis tikslas [reikalavimas, kai tikslas] yra teisėtas, o reikalavimas proporcingas.“

8. Šios direktyvos 6 straipsnio „Skirtingo požiūrio dėl amžiaus pateisinimas“ 1 dalyje įtvirtinta:

„Nepaisydamos 2 straipsnio 2 dalies, valstybės narės gali numatyti, kad skirtingas požiūris dėl amžiaus nėra diskriminacija, jei pagal nacionalinę teisę jį objektyviai ir tinkamai pateisina teisėtas tikslas, įskaitant teisėtos [teisėtus] užimtumo politikos, darbo rinkos ir profesinio mokymo tikslus, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.“

Toks skirtingas poveikis, be kitų dalykų, gali apimti:

- a) specialių sąlygų nustatymą siekiant įsidarbinti ir profesinio mokymo, įdarbinimui ir darbui, įskaitant atleidimą iš darbo ir apmokėjimo sąlygas, jaunimui, pagyvenusio amžiaus asmenims ir už priežiūrą atsakingiems asmenims, siekiant skatinti jų profesinę integraciją ir užtikrinti jų apsaugą;
- b) minimalaus amžiaus, profesinės patirties ar darbo stažo nustatymą siekiant įsidarbinti arba gauti tam tikrų su darbu susijusių privilegijų;
- c) maksimalaus įdarbinimo amžiaus nustatymą, paremtą su konkrečiomis pareigomis susijusiam mokymui keliamais reikalavimais arba su poreikiu [arba poreikiu] nustatyti atitinkamą išdirbtą laikotarpį iki išėjimo į pensiją.“

9 Minėtos direktyvos 16 straipsnyje numatyta:

„Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad:

<...>

- b) būtų panaikintos, paskelbtos negaliojančiomis arba iš dalies pakeistos visos vienodo požiūrio principui prieštaraujančios nuostatos, kurios yra įtrauktos į individualias arba kolektyvines sutartis <...>“

10 Direktyvos 2000/78 18 straipsnyje nustatyta:

„Valstybės narės <...> bendru socialinių partnerių prašymu gali jiems pavesti įgyvendinti kolektyvinių sutarčių taikymo sričiai priklausančias šios direktyvos nuostatas. Tokiais atvejais valstybės narės užtikrina, kad ne vėliau kaip 2003 m. gruodžio 2 d. socialiniai partneriai bendru susitarimu įdiegtų būtinas priemones, o suinteresuotos valstybės narės privalo imtis visų būtinų priemonių, leidžiančių joms visuomet garantuoti, kad bus pasiekti šioje direktyvoje nustatyti rezultatai. <...>

Siekiant atsižvelgti į konkrečias sąlygas, prireikus valstybėms narėms nuo 2003 m. gruodžio 2 d. gali būti skiriamas papildomas 3 metų laikotarpis, kitaip tariant, iš viso 6 metai šios direktyvos nuostatomis dėl diskriminacijos dėl amžiaus ir negalios įgyvendinti. Tokiu atveju jos apie tai nedelsdamos praneša Komisijai. Bet kuri valstybė narė, nutarusi pasinaudoti šiuo papildomu laikotarpiu, kasmet Komisijai pateikia ataskaitą apie veiksmus, kurių ji imasi su diskriminavimu dėl amžiaus ar negalios susijusioms problemoms spręsti, ir apie su jų įgyvendinimu pasiektą pažangą. Komisija Tarybai kasmet pateikia ataskaitą.

<...>“

11 Vokietijos Federacinė Respublika pasinaudojo šia galimybe, todėl minėtos direktyvos nuostatos, susijusios su diskriminacija dėl amžiaus ir negalios, šioje valstybėje narėje turėjo būti perkeltos ne vėliau kaip 2006 m. gruodžio 2 dieną.

Teisės aktai, reglamentuojantys piloto profesiją

Tarptautinės teisės aktai

- ¹² Tarptautinės teisės aktus, reglamentuojančius privačių, profesionalių arba oro linijų pilotų profesiją, rengia tarptautinė institucija *Joint Aviation Authorities* (Jungtinė aviacijos institucija), kurios narė yra ir Vokietijos Federacinė Respublika. Vienas iš tokių teisės aktų yra *Joint Aviation Requirements – Flight Crew Licensing 1* (toliau – JAR-FCL 1), priimtas 2003 m. balandžio 15 dieną.
- ¹³ Vokietijos Federacinės Respublikos transporto, statybų ir gyvenamojo būsto ministerija JAR-FCL 1 paskelbė 2003 m. balandžio 29 d. *Bundesanzeiger* Nr. 80a.
- ¹⁴ JAR-FCL 1 1.060 punkte nustatyta:

„Vyresniems nei 60 metų licencijų turėtojams taikomi apribojimai:

a) 60–64 metų amžiaus:

vyresnis nei 60 metų piloto licencijos turėtojas negali dirbti komercinės aviacijos pilotu, nebent:

- 1) jis yra iš kelių pilotų sudarytos įgulos narys, ir
- 2) kiti pilotai yra jaunesni nei 60 metų amžiaus;

b) 65 metų amžiaus:

vyresnis nei 65 metų piloto licencijos turėtojas nebegali dirbti komercinės aviacijos pilotu.“

Nacionalinės teisės aktai

- 15 *Luftverkehrs-Zulassungs-Ordnung* (Nutarimas dėl leidimų vykdyti skrydžius išdavimo), iš dalies pakeisto 2003 m. vasario 10 d. *Verordnung zur Änderung luftrechtlicher Vorschriften über Anforderungen an Flugbesatzungen* (Nutarimas, kuriuo iš dalies keičiamos oro teisės nuostatos dėl įgulų, *BGBL.*, 2003 I., p. 182), 20 straipsnio 2 dalyje numatyta:

„Profesinės kvalifikacijos sąlygos ir egzaminai licencijai įgyti, licencijos apimtis, įskaitant įgaliojimus, licencijos galiojimo laikas, pratęsimas ir atnaujinimas bei kitos su tam tikra licencija ar įgaliojimu susijusių teisių įgijimo sąlygos reglamentuojamos *Verordnung über Luftfahrtpersonal* (Nutarimas dėl oro bendrovių personalo) <...>“

- 16 2003 m. balandžio 15 d. *Erste Durchführungsverordnung zur Verordnung über Luftfahrtpersonal* (Pirmasis nutarimas, kuriuo įgyvendinamas Nutarimas dėl oro bendrovių personalo, *Bundesanzeiger*, Nr. 82b, 2003 m. gegužės 3 d.) 4 straipsnyje numatyta:

„Vyresnis nei 60 metų, bet jaunesnis nei 65 metų amžiaus asmuo, turintis Vokietijos Federacinėje Respublikoje išduotą piloto ar oro linijų piloto licenciją arba licenciją, įgytą pagal Nutarimo dėl oro bendrovių personalo 46 straipsnio 5 dalį, taip pat gali

naudotis su šia licencija susijusiomis teisėmis orlaiviuose, kurių įgulą sudaro bent vienas komercinės aviacijos, susijusios su keleivių, pašto ir (arba) krovinių pervežimu, pilotas, tačiau tik Vokietijos Federacinės Respublikos teritorijoje.

Vyresnis nei 65 metų amžiaus piloto licencijos turėtojas nebegali pilotuoti orlaivio, naudojamo komerciniam keleivių, pašto ir (arba) krovinių vežimui.“

Kolektyvinė sutartis Nr. 5a

- ¹⁷ Darbo santykiai tarp pagrindinės bylos šalių reglamentuojami 2005 m. sausio 14 d. redakcijos *Deutsche Lufthansa* orlaivių įgulos bendrojoje kolektyvinėje sutartyje Nr. 5a (toliau – Kolektyvinė sutartis Nr. 5a).

- ¹⁸ Kolektyvinės sutarties Nr. 5a 19 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Darbo santykiai nutrūksta be pareigos nutraukti darbo sutartį pasibaigus mėnesiui, kai sukanka 60 metų <...>“

Nacionalinės teisės aktai, susiję su darbu ir vienodu požiūriu

- ¹⁹ 2000 m. gruodžio 21 d. *Gesetz über Teilzeitarbeit und befristete Arbeitsverträge und zur Änderung und Aufhebung arbeitsrechtlicher Bestimmungen* (Darbo ne visą darbo dieną ir terminuotų darbo sutarčių įstatymas, kuriuo pakeičiamos ir panaikinamos darbo teisės nuostatos, *BGBI.*, 2000 I, p. 1966, toliau – *TzBfG*) 14 straipsnyje nustatyta:

„1. Terminuota darbo sutartis laikoma sudaryta teisėtai, jeigu egzistavo objektyvi priežastis ją sudaryti <...>“

- ²⁰ Direktyva 2000/78 buvo perkelta 2006 m. rugpjūčio 14 d. *Allgemeines Gleichbehandlungsgesetz* (Bendrasis vienodo požiūrio įstatymas, *BGBI.*, 2006 I., p. 1897, toliau – AGG).

- ²¹ AGG 1–3, 7, 8 ir 10 straipsniuose įtvirtinta:

„1 straipsnis. Įstatymo tikslas

Šiuo įstatymu siekiama užkirsti kelią bet kokiai diskriminacijai dėl rasės ar etninės kilmės, lyties, religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos ar ją pašalinti.

2 straipsnis. Taikymo sritis

1. Pagal šį įstatymą diskriminacija dėl vienos iš 1 straipsnyje nurodytų priežasčių draudžiama, kiek ji susijusi su:

<...>

- 2) įdarbinimo ir darbo sąlygomis, įskaitant atlyginimo ir atleidimo iš darbo sąlygas, visų pirma tomis, kurios nustatytos kolektyvinėse bei individualiose darbo sutartyse, ir priemonėmis, kurių imamasi įgyvendinant ir nutraukiant darbo santykius, taip pat darant profesinę karjerą.

<...>

3 straipsnis. Sąvokos

1. Tiesioginė diskriminacija yra tada, kai vienam asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, nei panašioje situacijoje yra, buvo ar galėjo būti taikomos kitam asmeniui, dėl 1 straipsnyje nurodytų priežasčių <...>

<...>

7 straipsnis. Diskriminacijos draudimas

1. Draudžiama diskriminuoti darbuotojus dėl kurios nors iš 1 straipsnyje nurodytų priežasčių <...>
2. Sutarčių nuostatos, pažeidžiančios 1 dalyje įtvirtintą diskriminacijos draudimą, yra negaliojančios.

<...>

8 straipsnis. Atvejai, kai skirtingas požiūris leidžiamas dėl profesinių reikalavimų

1. Skirtingas požiūris dėl 1 straipsnyje nurodytų priežasčių leidžiamas, jei dėl konkrečių profesinės veiklos rūšių pobūdžio arba dėl jų vykdymo sąlygų tokia savybė yra esminis ir lemiamas profesinis reikalavimas, kai tikslas yra teisėtas, o reikalavimas proporcingas.

<...>

10 straipsnis. Leidimas taikyti skirtingą požiūrį dėl amžiaus

1. Nepaisant 8 straipsnio, taikyti skirtingą požiūrį dėl amžiaus taip pat leidžiama, kai jis objektyviai ir pagrįstai pateisinamas teisėtu tikslu. Šiam tikslui pasiekti taikomos priemonės turi būti tinkamos ir būtinos. Šis skirtingas požiūris gali, be kita ko, apimti:

<...>“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

- ²² R. Prigge, M. Fromm ir V. Lambach daugelį metų dirbo *Deutsche Lufthansa* pilotais, o vėliau ir orlaivių vadais.
- ²³ Pagal Kolektyvinės sutarties Nr. 5a 19 straipsnio 1 dalį jų darbo sutartys pasibaigė atitinkamai 2006 m. ir 2007 m., kai jie sulaukė 60 metų.
- ²⁴ Kadangi ieškovai pagrindinėje byloje manė, jog pažeidžiant Direktyvą 2000/78 ir AGG buvo diskriminuojami dėl amžiaus, jie kreipėsi į *Arbeitsgericht Frankfurt am Main*, kad šis teismas pripažintų, jog jų darbo santykiai su *Deutsche Lufthansa* nenutrūko pasibaigus mėnesiui, kurį jiems suėjo 60 metų, ir kad šiai nurodytą pratęsti jų darbo sutartis.

- 25 *Arbeitsgericht Frankfurt am Main* atmetė jų ieškinį, o *Landesarbeitsgericht Hessen* – jų apeliacinį skundą. Tad šie ieškovai *Bundesarbeitsgericht* pateikė kasacinį skundą.
- 26 Šis teismas nurodo, kad iki įsigaliojant AGG tokias nuostatas, kaip Kolektyvinės sutarties Nr. 5a 19 straipsnio 1 dalis, jis pripažindavo galiojančiomis. Kadangi pagal *TzBfG* 14 straipsnio 1 dalį darbo sutarties terminą leidžiama riboti, jeigu tam yra objektyvi priežastis, jo nuomone, kolektyvinėje sutartyje numatyta amžiaus riba taip pat galėjo būti pateisinama objektyvia priežastimi, kaip tai suprantama pagal minėto 14 straipsnio 1 dalį.
- 27 *Bundesarbeitsgericht* teigimu, vadovaujantis socialinių partnerių kolektyvinių derybų autonomijos bei jų laisvės priimant teisės aktus principu, socialiniai partneriai gali priimti nuostatas, kuriomis darbo sutarčių trukmė ribojama, nustatant tam tikrą amžiaus ribą. Tačiau šia teisės aktų priėmimo kompetencija dalijamasi su valstybe, kuri reikalauja, kad darbo sutarties trukmės ribojimas būtų pateisinamas objektyvia priežastimi. Socialiniai partneriai vis dėlto turi diskreciją nustatant tokią objektyvią priežastį. Remiantis šiais principais, darytina išvada, kad *Deutsche Lufthansa* pilotų 60 metų amžiaus ribos nustatymas priklausė socialinių partnerių kompetencijai.
- 28 Neatsižvelgiant į prielaidą, kad amžiaus riba siejama su darbuotojo galimybe gauti senatvės pensiją, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teigimu, darbo sutarties termino ribojimas dėl darbuotojo amžiaus pagrįstas tik jeigu dėl tam tikro amžiaus viršijimo jo vykdoma veikla kelia pavojų. Ši sąlyga laikytina įvykdyta pilotų atveju. Pilotų amžiaus riba leidžia ne tik užtikrinti tinkamą veiklos vykdymą, bet ir padeda apsaugoti įgulos, keleivių ir asmenų, gyvenančių skrydžių teritorijoje, gyvybę ir sveikatą. Amžius objektyviai susijęs su fizinio pajėgumo sumažėjimu.

- 29 Tai, kad nacionalinės ir tarptautinės teisės aktuose bei kitose kolektyvinėse sutartyse vyresnių nei 60 metų amžiaus pilotų profesinė veikla nevisiškai uždrausta, o tik ribojama, patvirtina, kad ši vyresnių nei 60 metų pilotų profesinė veikla kelia pavojų. Nustatydami 60 metų amžiaus ribą socialiniai partneriai nevirsijo savo kompetencijos priimti norminius aktus.
- 30 *Bundesarbeitsgericht* mano, kad dėl to, jog kitose kolektyvinėse sutartyse, reglamentuojančiose kitų koncerno, kuriam priklauso *Deutsche Lufthansa*, įmonių pilotų darbą, 60 metų amžiaus riba nenumatyta, vienodo požiūrio principas nepažeidžiamas. Iš tikrųjų dėl šių sutarčių susitarė kiti socialiniai partneriai kitose įmonėse.
- 31 *Bundesarbeitsgericht* kyla klausimas, ar, įsigaliojus Direktyvai 2000/78 ir AGG, *TzBfG* 14 straipsnio 1 dalį aiškinant taip, kad ji atitiktų Sąjungos teisę, *Deutsche Lufthansa* pilotų 60 metų amžiaus riba tampa negaliojančia.
- 32 Šio teismo nuomone, Kolektyvinės sutarties Nr. 5a 19 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas skirtingas požiūris, tiesiogiai grindžiamas amžiumi. Jis mano, kad pilotams nustatyta 60 metų amžiaus riba siekiama užtikrinti oro transporto eismo saugumą. Tad jam kyla klausimas, ar šis skirtingas požiūris prieštarauja šiai direktyvai ir (arba) bendriesiems Sąjungos teisės principams.
- 33 Pirma, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar Kolektyvinės sutarties Nr. 5a 19 straipsnio 1 dalyje numatyta amžiaus riba patenka į minėtos direktyvos taikymo sritį. Kadangi ši priemonė grindžiama oro eismo transporto saugumo tikslu, ji būtina visuomenės saugumui užtikrinti, kaip tai suprantama pagal tos pačios direktyvos 2 straipsnio 5 dalį. Tačiau *Bundesarbeitsgericht* abejoja, ar kolektyvinės sutartys gali būti „priemonės, numatytos nacionalinės teisės aktuose“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą.

34 Antra, darant prielaidą, kad amžiaus ribą nustatanti priemonė patenka į Direktyvos 2000/78 taikymo sritį, šiam teismui kyla abejonių, ar šios direktyvos 6 straipsnio 1 dalyje išvardyti tikslai apima oro transporto eismo saugumo tikslą. Jis pažymi, kad aiškindamas šią nuostatą iki šiol Teisingumo Teismas išreiškė nuomonę tik dėl priemonių, kuriomis siekiama su socialine politika susijusių tikslų, o ne tiesiogiai dėl priemonių, kuriomis siekiama kitų tikslų. Jeigu šios direktyvos 6 straipsnio 1 dalyje išvardyti tikslai apima tikslą užtikrinti oro transporto eismo saugumą, reikia patikrinti, ar pilotams nustatyta 60 metų amžiaus riba yra tinkama ir būtina, kad būtų įgyvendintas šis tikslas.

35 Galiausiai, trečia, *Bundesarbeitsgericht* kyla klausimas, ar pilotams nustatyta 60 metų amžiaus riba negalėtų būti pateisinta pagal Direktyvos 2000/78 4 straipsnio 1 dalį. Iš tikrųjų siekis užtikrinti oro eismo saugumą gali būti teisėtas tikslas, pateisinantis su amžiumi susijusį profesinį reikalavimą. Tokiu atveju šiam teismui kyla abejonių dėl to, ar šią amžiaus ribą gali nustatyti socialiniai partneriai kolektyvinėje sutartyje, ar tai patenka į valstybės norminių aktų priėmimo kompetencijos sritį. Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad nacionalinės teisės aktuose pilotų nuo 60 iki 65 metų amžiaus profesinė veikla ne draudžiama, o tik ribojama.

36 Tokioms aplinkybėms *Bundesarbeitsgericht* nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokį prejudicinį klausimą:

„Ar <...> Direktyvos 2000/78 <...> 2 straipsnio 5 dalis, 4 straipsnio 1 dalis ir (arba) 6 straipsnio 1 dalis, ir (arba) bendrasis Bendrijos teisės diskriminavimo dėl amžiaus draudimo principas aiškintini taip, kad pagal juos draudžiamos nacionalinės teisės aktų nuostatos, kuriomis, siekiant užtikrinti skrydžių saugumą, kolektyvine sutartimi leidžiama nustatyti 60 metų pilotų amžiaus ribą?“

Dėl prejudicinio klausimo

Pirminės pastabos

- ³⁷ Siekiant atsakyti į pateiktą klausimą, iš pradžių reikia išsiaiškinti, pirma, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamos kolektyvinės sutarties nuostata patenka į Direktyvos 2000/78 taikymo sritį ir ja įtvirtinamas nevienodas požiūris dėl amžiaus ir, antra, ar ši direktyva aiškintina taip, kad pagal ją draudžiama, kad šis amžiaus kriterijumi grindžiamas skirtingas požiūris būtų įtvirtintas tokios kolektyvinės sutarties, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, nuostatose.
- ³⁸ Dėl Direktyvos 2000/78 taikymo reikia priminti, kad Teisingumo Teismas pripažino, jog egzistuoja nediskriminavimo dėl amžiaus principas, kurį reikia laikyti bendruoju Sąjungos teisės principu ir kuris įdarbinimo ir darbo srityje sukonkretintas Direktyvoje 2000/78 (šiuo klausimu žr. 2010 m. sausio 19 d. Sprendimo *Kücükdeveci*, C-555/07, Rink. p. I-365, 21 punktą). Bet kokios diskriminacijos būtent dėl amžiaus draudimas įtrauktas į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos, kuri nuo 2009 m. gruodžio 1 d. turi tokią pačią teisinę galią kaip Sutartys, 21 straipsnį.
- ³⁹ Be kita ko, iš šios direktyvos pavadinimo, preambulės, turinio ir tikslo matyti, jog ji skirta bendriesiems pagrindams nustatyti, siekiant, kad kiekvienam asmeniui būtų užtikrintas vienodas požiūris „įdarbinimo ir darbo srityje“, suteikiant jam veiksmingą apsaugą nuo diskriminacijos, pagrįstos viena iš jos 1 straipsnyje nurodytų priežasčių, įskaitant amžių (žr. 2010 m. spalio 12 d. Sprendimo *Ingeniørforeningen i Danmark*, C-499/08, Rink. p. I-9343, 19 punktą).

- 40 Iš minėtos direktyvos 3 straipsnio 1 dalies c punkto matyti, kad ji taikoma visiems asmenims, tiek valstybiniame, tiek privačiame sektoriuje, įskaitant valstybines įstaigas, kiek tai susiję su įdarbinimu ir darbo sąlygomis, įskaitant atleidimą iš darbo.
- 41 Kolektyvinės sutarties Nr. 5a 19 straipsnio 1 dalis, kurioje numatyta, kad pilotų darbo santykiai nutrūksta be pareigos pranešti apie darbo sutarties nutraukimą pasibaigus mėnesiui, kurį jiems sukanka 60 metų, susijusi su šių darbuotojų darbo sąlygomis, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2000/78 3 straipsnio 1 dalies c punktą. Tad ji taikytina tokioms aplinkybėms, kokiomis kilo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nagrinėjamas ginčas.
- 42 Kalbant apie tai, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamoje priemonėje įtvirtinta diskriminacija dėl amžiaus, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2000/78 2 straipsnio 1 dalį, reikia priminti, kad pagal šią nuostatą „vienodo požiūrio principas“ reiškia, kad dėl kurios nors iš šios direktyvos 1 straipsnyje nurodytų priežasčių nėra jokios tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos. Minėtos direktyvos 2 straipsnio 2 dalies a punkte patikslinama, kad pagal šio straipsnio 1 dalį tiesioginė diskriminacija yra tada, kai dėl bet kurios iš tos pačios direktyvos 1 straipsnyje nurodytų priežasčių su vienu asmeniu elgiamasi mažiau palankiai, nei panašioje situacijoje elgiamasi su kitu asmeniu.
- 43 Nagrinėjamu atveju Kolektyvinės sutarties Nr. 5a 19 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad *Deutsche Lufthansa* pilotų darbo santykiai, kuriems taikytina ši kolektyvinė sutartis, savaime nutrūksta sulaukus 60 metų amžiaus.
- 44 Tokių pilotų padėtis yra panaši į jaunesnių pilotų, kurie dirba tą patį darbą toje pačioje oro bendrovėje ir (arba) kuriems taikytina ta pati kolektyvinė sutartis, padėtį. Su pirmaisiais pilotais, kurių darbo sutartis savaime nutrūksta jiems sulaukus 60 metų amžiaus, dėl jų amžiaus elgiamasi mažiau palankiai nei su antraisiais pilotais.

- 45 Iš to matyti, kad nagrinėjamoje priemonėje įtvirtintas amžiaus kriterijumi tiesiogiai grindžiamas skirtingas požiūris, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2000/78 1 straipsnį ir 2 straipsnio 2 dalies a punktą.
- 46 Reikia priminti, jog tai, kad pagal nacionalinės teisės aktus, nagrinėjamu atveju – atsižvelgiant į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodytą informaciją, *TzBfG* 14 straipsnio 1 dalį, dėl objektyvių priežasčių gali būti leidžiama kolektyvinėje sutartyje numatyti savaiminį darbo sutarčių nutrukimą darbuotojui sulaukus tam tikro amžiaus, nepanaikina būtinybės, kad atitinkama kolektyvinė sutartis atitiktų Sąjungos teisę ir visų pirma Direktyvą 2000/78 (šiuo klausimu žr. 2010 m. spalio 12 d. Sprendimo *Rosenblatt*, C-45/09, Rink. p. I-9391, 53 punktą).
- 47 Iš tikrųjų Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 28 straipsnyje įtvirtinta teise į kolektyvines derybas Sąjungos teisės taikymo srityje turi būti naudojamos jos nepažeidžiant (šiuo klausimu žr. 2007 m. gruodžio 11 d. Sprendimo *International Transport Workers' Federation ir Finnish Seamen's Union*, vadinamo *Viking Line*, C-438/05, Rink. p. I-10779, 44 punktą ir 2007 m. gruodžio 18 d. Sprendimo *Laval un Partneri*, C-341/05, Rink. p. I-11767, 91 punktą).
- 48 Socialiniai partneriai, priimdami priemones, patenkančias į Direktyvos 2000/78, sukonkretinančios nediskriminavimo dėl amžiaus principą įdarbinimo ir darbo srityje, taikymo sritį, turi veikti nepažeisdami šios direktyvos (šiuo klausimu žr. 1993 m. spalio 27 d. Sprendimo *Enderby*, C-127/92, Rink. p. I-5535, 22 punktą).
- 49 Iš Direktyvos 2000/78 16 straipsnio 1 dalies b punkto akivaizdžiai matyti, kad šia direktyva įgyvendinamas principas negali būti pažeidžiamas kolektyvinėse sutartyse, kaip ir įstatymų ar kitų teisės aktų nuostatose.

50 Kadangi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo prašė išaiškinti Direktyvos 2000/78 2 straipsnio 5 dalį, 4 straipsnio 1 dalį ir 6 straipsnio 1 dalį, pagrindinėje byloje ginčijamą kolektyvinės sutarties nuostatą reikia išnagrinėti atsižvelgiant į šias nuostatas, taip pat šia priemone siekiamą ar siekiamus tikslus.

51 Iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo paaiškinimų matyti, kad socialiniai partneriai numatė savaiminį pilotų, sulaukusių 60 metų, darbo sutarčių nutūkumą siekdami užtikrinti oro transporto eismo saugumą. Vokietijos vyriausybė savo pastabose nurodo mananti, kad socialinių partnerių sutarta amžiaus riba būtina siekiant sveikatos apsaugos tikslų. Iš tikrųjų vyresniems nei 60 metų pilotams neleidi dalyvauti oro eisme būtų galima išvengti avarijų pavojaus bei apsaugoti pilotų, keleivių ir teritorijų, virš kurių skraidoma, gyventojų sveikatą. Direktyva 2000/78 aiškintina atsižvelgiant į šiuos argumentus.

Dėl Direktyvos 2000/78 2 straipsnio 5 dalies aiškinimo

52 Direktyvos 2000/78 2 straipsnyje „Diskriminacijos sąvoka“ apibrėžiama, kas šioje direktyvoje laikoma vienodo požiūrio principu. Pagal minėto 2 straipsnio 1 dalį šis principas reiškia, kad nėra jokios tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos, grindžiamos kuria nors iš 1 straipsnyje nurodytų priežasčių.

53 Direktyvos 2000/78 2 straipsnio 2–4 dalyse apibrėžiamas elgesys, laikytinas diskriminacija, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 2 straipsnio 1 dalį.

- 54 Pagal minėtos direktyvos 2 straipsnio 5 dalį ši direktyva „nepažeidžia priemonių, numatytų nacionalinės teisės aktuose, kurios demokratinėse visuomenėse yra būtinos visuomenės saugumui, viešajai tvarkai palaikyti ir kriminalinių nusikaltimų prevencijai, kitų asmenų sveikatos, teisių ir laisvių apsaugai“.
- 55 Priimdamas šią nuostatą Sąjungos teisės aktų leidėjas įdarbinimo ir darbo srityje siekė užkirsti kelią vienodo požiūrio principo ir būtinybės užtikrinti viešąją tvarką, saugumą ir sveikatą, kriminalinių nusikaltimų prevenciją bei demokratinių visuomenių veikimui būtinų asmenų teisių ir laisvių apsaugą konfliktui ir jį išspręsti. Šis teisės aktų leidėjas nusprendė, kad tam tikrais Direktyvos 2000/78 2 straipsnio 5 dalyje išvardytais atvejais ja įgyvendinami principai netaikytini priemonėms, kuriose įtvirtinamas šios direktyvos 1 straipsnyje numatytomis priežastimis pagrįstas skirtingas požiūris tik jei šios priemonės „būtinos“ numatytiems tikslams pasiekti.
- 56 Be to, kadangi minėto 2 straipsnio 5 dalyje įtvirtinama diskriminacijos draudimo išimtis, ji turi būti aiškinama siaurai. Pačios šios nuostatos tekstas taip pat verčia laikytis tokio požiūrio (šiuo klausimu žr. 2010 m. sausio 12 d. Sprendimo *Petersen*, C-341/08, Rink. p. I-47, 60 punktą).
- 57 Vadinasi, reikia išnagrinėti, ar Direktyvos 2000/78 2 straipsnio 5 dalyje išvardyti tikslai apima oro eismo saugumą ir ar Kolektyvinės sutarties Nr. 5a 19 straipsnio 1 dalis yra nacionalinės teisės aktais numatyta priemonė, kaip tai suprantama pagal tą pačią nuostatą.
- 58 Dėl oro eismo saugumo pažymėtina, kad priemonės, kuriomis siekiama išvengti avarių kontroliuojant pilotų sugebėjimus ir fizinį pajėgumą, kad avarių nekiltų dėl

žmogiškųjų trūkumų, be abejonės, yra tokios, kuriomis siekiama užtikrinti visuomenės saugumą, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2000/78 2 straipsnio 5 dalį.

- 59 Dėl to, ar sudarant kolektyvinį susitarimą priimta priemonė gali būti priemonė, numatyta nacionalinės teisės aktuose, pažymėtina, kaip generalinis advokatas nurodė savo išvados 51 punkte, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas Direktyvos 2000/78 2 straipsnio 5 dalyje nurodė priemones, numatytas „nacionalinės teisės aktuose“, nors šios direktyvos 4 straipsnio 1 dalyje ir 6 straipsnio 1 dalyje jokie konkretūs teisės aktai nenurodomi.
- 60 Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad socialiniai partneriai nėra viešosios teisės subjektai (dėl 1996 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 96/71/EB dėl darbuotojų komandiravimo paslaugų teikimo sistemoje (OL L 18, 1997, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 2 t., p. 431) 3 straipsnio 10 dalies žr. minėto Sprendimo *Laval un Partneri* 84 punktą).
- 61 Šis argumentas vis dėlto neklaido valstybėms narėms įgaliojimus suteikiančiomis taisyklėmis leisti socialiniams partneriams priimti priemones, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2000/78 2 straipsnio 5 dalį, šioje nuostatoje numatytose srityse, kurioms taikomi kolektyviniai susitarimai. Šios įgaliojimus suteikiančios taisyklės turi būti pakankamai tikslios, kad užtikrintų, jog minėtos priemonės atitiks minėto 2 straipsnio 5 dalyje įtvirtintus reikalavimus.
- 62 Dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamos priemonės pažymėtina, kad socialiniai partneriai manė, jog apriboti galimybę dirbti pilotais iki 60 metų amžiaus buvo būtina dėl su keleivių ir teritorijų, virš kurių skraidoma, gyventojų saugumo, taip pat dėl su pačių pilotų sveikata ir saugumu susijusių priežasčių. Šia priemone siekiama su visuomenės saugumu ir sveikatos apsauga susijusių tikslų ir jai taikomi kolektyviniai susitarimai.

- 63 Tačiau, kaip buvo nurodyta šio sprendimo 14 ir 16 punktuose, nacionalinės ir tarptautinės teisės aktuose pripažįstama, kad vyresnių nei 60 metų pilotų veiklą būtina ne drausti, o tik riboti. Todėl draudimas skraidyti sulaukus tokio amžiaus, numatytas pagrindinėje byloje ginčijamoje priemonėje, nebuvo būtinas numatytam tikslui pasiekti.
- 64 Remiantis šiais argumentais matyti, jog Direktyvos 2000/78 2 straipsnio 5 dalis aiškintina taip, kad valstybės narės įgaliojimus suteikiančiomis taisyklėmis gali leisti socialiniams partneriams priimti priemones, kaip jos suprantamos pagal Direktyvos 2000/78 2 straipsnio 5 dalį, šioje nuostatoje numatytoje srityse, kurioms taikomi kolektyviniai susitarimai, su sąlyga, kad šios įgaliojimus suteikiančios taisyklės yra pakankamai tikslios, kad užtikrintų, jog minėtos priemonės atitiks minėto 2 straipsnio 5 dalyje įtvirtintus reikalavimus. Priemonė, kaip antai nagrinėjamoji pagrindinėje byloje, kurioje nustatoma, kad sulaukę 60 metų pilotai nebegali užsiimti profesine veikla, nors nacionalinės ir tarptautinės teisės aktuose toks amžius yra 65 metai, nėra būtina visuomenės saugumui ir sveikatos apsaugai užtikrinti, kaip tai suprantama pagal to paties 2 straipsnio 5 dalį.

Dėl Direktyvos 2000/78 4 straipsnio 1 dalies aiškinimo

- 65 Pagal Direktyvos 2000/78 4 straipsnio 1 dalį „valstybės narės gali numatyti, kad skirtingas požiūris remiantis savybe, susijusia su kuria nors iš [šios direktyvos] 1 straipsnyje nurodytų priežasčių, nebūtų laikomas diskriminacija, jei dėl konkrečių profesinės veiklos rūšių pobūdžio arba dėl jų vykdymo sąlygų tokia savybė yra įprastas [esminis] ir lemiantis [lemiamas] profesinis reikalavimas, [kai] tikslas yra teisėtas, o reikalavimas proporcingas“.

- 66 Iš šios nuostatos formuluotės matyti, jog tam, kad skirtingas požiūris nebūtų laikomas diskriminacija, jis turi būti grindžiamas savybe, susijusia su kuria nors iš Direktyvos 2000/78 1 straipsnyje nurodytų priežasčių, ir ši savybė turi būti „esminis ir lemiamas“ profesinis reikalavimas. Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad esminį ir lemiamą profesinį reikalavimą turi sudaryti ne skirtingą požiūrį pagrindžianti priežastis, o su šia priežastimi susijusi savybė (žr. 2010 m. sausio 12 d. Sprendimo *Wolf*, C-229/08, Rink. p. I-1, 35 punktą).
- 67 Kalbant apie oro linijų pilotus, pažymėtina, kad iš esmės pirmiausia jie turi būti fiziškai itin pajėgūs, nes dėl fizinio netinkamumo šiai profesijai gali kilti reikšmingų pasekmių. Taip pat negalima paneigti, jog šis pajėgumas su amžiumi mažėja (šiuo klausimu, kalbant apie gaisrininko profesiją, žr. minėto Sprendimo *Wolf* 41 punktą). Tad darytina išvada, kad didelis fizinis pajėgumas gali būti laikomas „esminiu ir lemiamu profesiniu reikalavimu“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2000/78 4 straipsnio 1 dalį, siekiant vykdyti oro linijų piloto profesinę veiklą, ir kad toks fizinis pajėgumas susijęs su amžiumi.
- 68 Dėl priemonė siekiamo tikslo pažymėtina, kad, kaip buvo nurodyta šio sprendimo 51 punkte, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodė, jog socialiniai partneriai numatė savaiminį pilotų darbo sutarčių nutūkumą sulaukus 60 metų, siekdami užtikrinti oro transporto eismo saugumą.
- 69 Šis tikslas teisėtas, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2000/78 4 straipsnio 1 dalį.
- 70 Taip pat svarbu išsiaiškinti, ar, nusprenddami, kad būtent nuo 60 metų oro linijų pilotai nebeturi fizinių pajėgumų vykdyti profesinę veiklą, socialiniai partneriai nustatė proporcingą reikalavimą.

- 71 Šiuo klausimu pabrėžtina, kad Direktyvos 2000/78 23 konstatuojamojoje dalyje pažymėta, jog „tik kai kuriomis aplinkybėmis“ galima pateisinti skirtingą požiūrį, jei būtent su amžiumi susijusi savybė yra esminis ir lemiamas profesinis reikalavimas.
- 72 Be kita ko, kadangi Direktyvos 2000/78 4 straipsnio 1 dalis yra nuostata, leidžianti nukrypti nuo diskriminacijos draudimo principo, ji turi būti aiškinama siaurai (pagal analogiją dėl diskriminacijos dėl lyties žr. 1986 m. gegužės 15 d. Sprendimo *Johnston*, 222/84, Rink. p. 1651, 36 punktą ir 1999 m. spalio 26 d. Sprendimo *Sirdar*, C-273/97, Rink. p. I-7403, 23 punktą; dėl Direktyvos 2000/78 2 straipsnio 5 punkto žr. minėto Sprendimo *Petersen* 60 punktą).
- 73 Kaip buvo nurodyta šio sprendimo 14 ir 16 punktuose, tiek nacionalinės, tiek tarptautinės teisės aktuose pilotams nuo 60 iki 65 metų amžiaus numatyta galimybė tęsti savo veiklą, nors ir su tam tikrais apribojimais. Tad nacionalinės ir tarptautinės institucijos pripažįsta, kad pilotai iki 65 metų amžiaus yra fiziškai pajėgūs skraidyti, nors nuo 60 iki 65 metų jie tai gali daryti tik kaip įgulos, kurios kiti pilotai jaunesni nei 60 metų, nariai.
- 74 Savo ruožtu socialiniai partneriai pripažino, kad vyresni nei 60 metų pilotai, kuriems taikytina Kolektyvinė sutartis Nr. 5a, negali vykdyti veiklos, net ir su tam tikrais apribojimais. Be kita ko, priežastys, dėl kurių šie pilotai nuo 60 metų laikomi fiziškai nebepajėgiais skraidyti, nenurodomos nei bylos dokumentuose, nei Teisingumo Teismui pateiktose pastabose.
- 75 Nustatydami 60 metų amžiaus ribą, nuo kada oro linijų pilotai, kuriems taikoma Kolektyvinė sutartis Nr. 5a, laikomi fiziškai nebepajėgiais vykdyti profesinę veiklą, nors pagal nacionalinės ir tarptautinės teisės aktus šią veiklą vykdyti tam tikromis

sąlygomis leidžiama iki 65 metų, socialiniai partneriai šiems pilotams nustatė neproporcingą reikalavimą, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2000/78 4 straipsnio 1 dalį.

- ⁷⁶ Remiantis šiais argumentais matyti, kad Direktyvos 2000/78 4 straipsnio 1 dalis aiškinama taip, kad pagal ją draudžiama, jog kolektyvinės sutarties nuostatoje, kaip antai nagrinėjamojoje pagrindinėje byloje, būtų nustatyta 60 metų amžiaus riba, nuo kada pilotai laikomi fiziškai nebepajėgiais vykdyti profesinę veiklą, nors nacionalinės ir tarptautinės teisės aktuose toks amžius yra 65 metai.

Dėl Direktyvos 2000/78 6 straipsnio 1 dalies aiškinimo

- ⁷⁷ Direktyvos 2000/78 6 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje numatyta, kad skirtingas požiūris dėl amžiaus nėra diskriminacija, jei pagal nacionalinę teisę jį objektyviai ir tinkamai pateisina teisėtas tikslas, įskaitant teisėtus užimtumo politikos, darbo rinkos ir profesinio mokymo tikslus, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.
- ⁷⁸ Kaip pažymėta šio sprendimo 51 ir 68 punktuose, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodė, kad socialiniai partneriai numatė savaiminį pilotų darbo sutarčių nutrūkimą sulaukus 60 metų amžiaus, siekdami užtikrinti oro transporto eismo saugumą.
- ⁷⁹ Reikia išsiaiškinti, ar šis tikslas yra teisėtas, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2000/78 6 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą.

- 80 Šiuo klausimu pažymėtina, kad, nors pateikiamas sąrašas nėra išsamus, šioje nuostatoje išvardyti teisėti tikslai susiję su užimtumo politika, darbo rinka ir profesiniu mokymu.
- 81 Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad tikslai, kurie gali būti laikomi „teisėtais“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2000/78 6 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą, todėl galinčiais pateisinti diskriminacijos dėl amžiaus draudimo principo išimtį, yra socialinės politikos tikslai, kaip antai susiję su užimtumo politika, darbo rinka arba profesiniu mokymu (žr. 2009 m. kovo 5 d. Sprendimo *Age Concern England*, C-388/07, Rink. p. I-1569, 46 punktą ir 2009 m. birželio 18 d. Sprendimo *Hütter*, C-88/08, Rink. p. I-5325, 41 punktą).
- 82 Remiantis visomis šiomis aplinkybėmis matyti, kad Direktyvos 2000/78 6 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje nurodyti tikslai neapima oro eismo saugumo.
- 83 Remiantis tuo, kas išdėstyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti taip:
- Direktyvos 2000/78 2 straipsnio 5 dalis aiškinтина taip, kad valstybės narės įgaliojimus suteikiančiomis taisyklėmis gali leisti socialiniams partneriams priimti priemones, kaip jos suprantamos pagal Direktyvos 2000/78 2 straipsnio 5 dalį, šioje nuostatoje numatytoje srityse, kurioms taikomi kolektyviniai susitarimai, su sąlyga, kad šios įgaliojimus suteikiančios taisyklės yra pakankamai tikslios, kad užtikrintų, jog minėtos priemonės atitiks minėto 2 straipsnio 5 dalyje įtvirtintus reikalavimus. Priemonė, kaip antai nagrinėjamoji pagrindinėje byloje, kurioje nustatoma, kad sulaukę 60 metų pilotai nebegali užsiimti profesine veikla, nors nacionalinės ir tarptautinės teisės aktuose toks amžius yra 65 metai, nėra būtina visuomenės saugumui ir sveikatos apsaugai užtikrinti, kaip tai suprantama pagal to paties 2 straipsnio 5 dalį.

- Direktyvos 2000/78 4 straipsnio 1 dalis aiškinama taip, kad pagal ją draudžiama, jog kolektyvinės sutarties nuostatoje, kaip antai nagrinėjamojoje pagrindinėje byloje, būtų nustatyta 60 metų amžiaus riba, nuo kada pilotai laikomi fiziškai nepajėgiais vykdyti profesinę veiklą, nors nacionalinės ir tarptautinės teisės aktuose toks amžius yra 65 metai.
- Direktyvos 2000/78 6 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą aiškinama taip, kad oro eismo saugumas nėra teisėtas tikslas, kaip jis suprantamas pagal šią nuostatą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- ⁸⁴ Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyvos 2000/78/EB, nustatančios vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus, 2 straipsnio 5 dalis aiškinama taip, kad valstybės narės įgaliojimus suteikiančiomis taisyklėmis gali leisti socialiniams partneriams priimti priemones, kaip jos suprantamos pagal Direktyvos 2000/78 2 straipsnio 5 dalį, šioje nuostatoje numatytose srityse, kurioms taikomi kolektyviniai susitarimai, su sąlyga, kad šios įgaliojimus suteikiančios taisyklės yra pakankamai tikslios, kad užtikrintų, jog minėtos

priemonės atitiks minėto 2 straipsnio 5 dalyje įtvirtintus reikalavimus. Priemonė, kaip antai nagrinėjamoji pagrindinėje byloje, kurioje nustatoma, kad sulaukę 60 metų pilotai nebegali užsiimti profesine veikla, nors nacionalinės ir tarptautinės teisės aktuose toks amžius yra 65 metai, nėra būtina visuomenės saugumui ir sveikatos apsaugai užtikrinti, kaip tai suprantama pagal to paties 2 straipsnio 5 dalį.

Direktyvos 2000/78 4 straipsnio 1 dalis aiškinama taip, kad pagal ją draudžiama, jog kolektyvinės sutarties nuostatoje, kaip antai nagrinėjamojoje pagrindinėje byloje, būtų nustatyta 60 metų amžiaus riba, nuo kada pilotai laikomi fiziškai nebepajėgiais vykdyti profesinę veiklą, nors nacionalinės ir tarptautinės teisės aktuose toks amžius yra 65 metai.

Direktyvos 2000/78 6 straipsnio 1 dalies pirma pastraipa aiškinama taip, kad oro eismo saugumas nėra teisėtas tikslas, kaip jis suprantamas pagal šią nuostatą.

Parašai.